

Elva Filatelist

Elva Filatelistide Seltsi infoleht

1996. AASTA

SEPTEMBER

Nr. 5 (27)

ESTO' 96
STOCKHOLM TALLINN

Rootsi eritemplid Ülo Lau'i kogust

Üldiselt oli teada, et 4. augustil k.a. saab Stockholmis alguse ESTO'96 ja kestab siin 7. augusti lõunani Filatelistidel oli hea meel kogeda, et "ESTO'96 JUHT" märkis ära ka filateelianäituse koos selgitusega, et "väljapandud kaks kogu annavad peamiselt tarbekirjade näol ülevaate Eesti Posti tegevusest nn. üleminekuajal 1991 - 1993." Elmar Ojaste esitas peaaasjalikult postisaadetiste liike, postitariife ja erinevaid frankeerimisvõimalusi.

Vambola Hurt näitas Eesti Posti poolt üleminekuajal margipuudusel välja antud tervikasju - ümbrikke ja postkaarte. Väljaandeid oli kahte liiki: Eesti Posti lisafrankatuuriga Nõukogude Liidu tervikasjad ja ajutised Eesti tervikasjad.

Mõlemad eksponaadid olid laialdaselt esitatud ja igati huvitavad.

Hea meel oli muidugi isiklikult kohata nii härra Vambola Hurt'a kui ka härra Elmar Ojaste't, kes olid kordamööda näituseruumis valves.

Üllatusena viibis samas hr. Taavi Triumph oma võimsa väljapanekuga teemal "Rahad Eestis 700 aasta jooksul". Ei pea olema numismaatik, et seda kogu lähemalt vaadeldes

veenduda, et vaevalt on kellelgi võimalik hr. T. Triumph'iga võistelda. Ta esitas näitusel hulgaliselt nii Eesti Vabariigi kui Eesti pinnal kehtinud võõraste võimude paberraha ja münte alates 13. sajandist.

Endastmõistetavalt tundsid kõik filatelistid huvi ESTO postkontori vastu kust loodeti osta eri-ümbrikke ja kasutada eritemplit.

ESTO'96t tutvustvas brošüüris ei olnud mainitud postkontori olemasolu. Ju ei mahtunud nimetamisväärsete tegevuste, asutuste rubriiki. Kohapeal saadud andmetel oli võimalik siiski samas keskuses asunud postkontor leida. Oli kõige väiksem kõigist ESTO-dest ja võib-olla väikseim postkontor terves maailmas. Selleks oli 100 x 50 cm suurune laud, mini-postkast ja valguspostil kiri, et Eesti Posti kontor on lahti kaks tundi päevas. Postkontori asukoht oli informatsiooni- ja suveniiride müügilaua keskel. Postkontori ülemaks ja ainukeseks teenendajaks oli Vello Kallas, kes müüs käibelolevaid Rootsi postmarke, tembeldas saadetisi ja hoolitses postitatud saadetiste eest.

ESTO'96 Tallinnas jätkunud pidustuste avapäeval, 08.08.1996 a. oli Tallinna Peapostkontoris kasutusel Eesti Posti eritempel ja müügil eriümbrik. Kujundas need Maire Paavo.

Ümarguse rõngastempli "STOCKHOLM ESTO" kavandas Vello Kallas. Tembeldamine toimus iga päev 4. - 7. augustil, erineva kuupäevaga templiga. Tallinnas ootas filatelite Peapostkontori filateelialauas ESTO eriümbrik ja ametlik eritempel "ESTO PÄEVADE AVAMINE TALLINNAS / 08.08.1996/ EESTI POST". Tallinnas filateelianäitust ei olnud. Küll aga kogunesid filatelistid Tallinna Pespostkontori keldrikorral asuvasse saali kokkutulekule 10. augustil, kell 10 hommikul. Oli 10 müügi-vahetuslauda. Kohal viibisid tuntud eksperdid Vambola Hurt ja Valdo Nemvalz. Eesti filatelite Soomes esindas August Leppä. EFL esimees prof.dr. Rein-Karl Loide andis põgusa ülevaate EFL praegusest tegevusest ja tulevikuplaanidest. Kavas on Ülemaailmse Eesti Filatelistide Liidu loomine. Samas ta toonitas aastaraamatu "Eesti Filatelist" kestva väljaandmise vajadust milleks on ka väljavateid, sest välis-eesti on seda pidevalt toetanud ja jätkab edaspidigi väljaannete majanduslikku toetamist. Veel võtsid sõna Vambola Hurt, Rudolf Hämar ja Jaan Otsason. Küllap oli see mõeldud humoristlikult, et viimatimainitu ei uskunud veel Tartu perforibade legaalsesse eksistentsi.

Rudolf Hämar U.S.A.

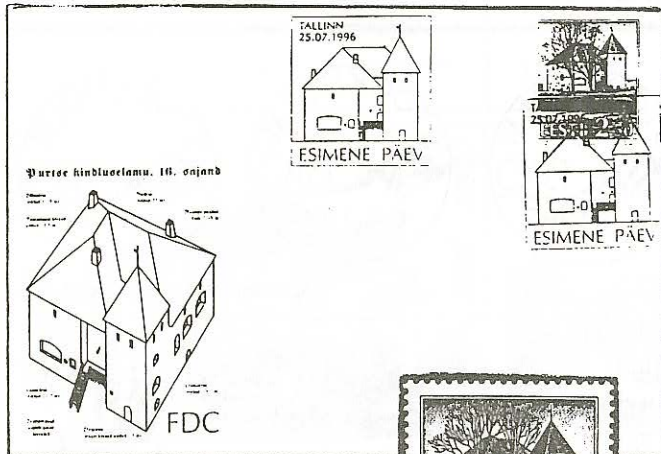
Eesti Postmargi uudiseid

PURTSE LINNUS

25. juuli 1996

PURTSE CASTLE

July 25, 1996

NOMINAAL 2.50
TRÜKK OFSET
KUJUNDAJA JAAN SAAR
PERFORATSIOON 14 : 14
POOGEN 10 X 5

TRÜKIARV (800 000)
TRÜKIKODA VABA MAA
ESIMENE PÄEV 25.07.96
Purtse linnuse ehitas kindluselamuna Purtse mõisa omanik Jacob Taube (Tuve) 16. sajandi alguses. Paekivist hoone on kolmekorruseline ning nelinurkse põhiplaani (külje pikkus ca 20 m, müüride paksus kuni 2,35 m). Linnuse esimene korrus on võlvitud, ülemistel elukorrustel, kuhu pääseb järsku välistreppi pidi, on talalae. Hoones on säilinud hilisgooti raidkaunistuste ja hüpokausti katkendeid. Hoone restaureeriti põhjalikult aastatel 1988-1990 ning praegu kasutatakse seda kontsertide, näituste ja seltskondlike koosviibimiste paigana.

Eesti Postmark

1997.aastaks

ELVA FILATELISTI
TELLIMISEKS PÕORDU
KOHALIKKU FILATELISTIDE
SELTSI VÕI TOIMETUSSE

Pärnu XII Akordioni-
ja Löötspillimängijate
kokkutulek 13.juulil 1996

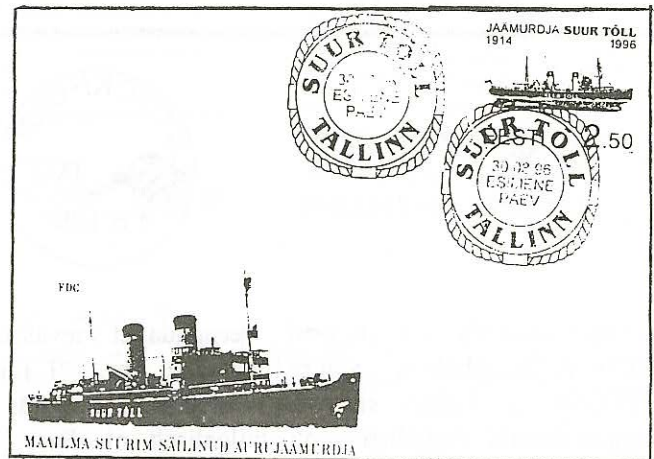
Pärnus kasutatud kohalik kõrvaltempel

JÄÄMURDJA "SUUR TÖLL"

30. august 1996

ICEBREAKER SUUR TÖLL

August 30, 1996

NOMINAAL 2.50
TRÜKK OFSET KUJUNDAS
ROMAN MATKIEWICZ
PERFORATSIOON 14: 14
POOGEN 5 x 10

TRÜKIARV (700 000)
TRÜKIKODA VABA MAA
TELLIM. Nr. 112-06-1996
Jäämurджа "Suur Tõll" on ainus sõjaeelse Eesti Vabariigi säilinud aurulaev-Eesti merenduse järjepidevuse sümbol. "Suur Tõll" on suurim läbi kahe maailmasõja säilinud jäämurджа maailmas, rahvusvahelise tähtsusega tehnikamälestis. Jäämurджа on ehitatud 1914. aastal Stettinis (Szczecin, Poola) Vulcan-Werke A.G. poolt. Laeva esimene kodusadam oli Tallinn. 1918. aasta märtsis õnnestus soomlastel Helsingi lähedal laeva relvastatud ülevõtmine Vene enamlastelt. Lähtudes Eesti-Vene 1920. aasta Tartu rahu tingimustest loovutas Soome valitsus jäämurджа Eestile, laev sai nimeks "Suur Tõll". Jäämurджа on sõitnud nime all "Tsaar Mihhail Fjodorovits" aastatel 1914-1917, aastatel 1917-1918 "Volõnets" ja 1918-1922 "Wäinämöinen". Aastatel 1941-1988 kuulus

112-06-1996

jäämurджа NSVL Balti laevastiku koosseisu ja kandis taas nime "Volõnets". Jäämurджal on säilinud kõik 3 Trippeli aurumasinat, 6 söekatelt asendati 1952. aastal Soomes, Poris Lindholmeni firma õliküttekateldega. Laevas on põhiliselt säilinud esialgne ruumijaotus ja interjäär. 1992.aasta jaanuaris omistati jäämurджale "Suur Tõll" Eesti Vabariigi laevaregistri lipupatent nr. 001. Eesti auväärseima laeva ennistamis- ja remonttööd on seni algjärgus. Laeva põhiaandmed veeväljasurve 4579 t, pikkus 74,4 m, laius 17,5 m, süvis lastis 6,8 m, aurumasinate võimsus 5800 ind. hj, 2 sõukruvi ahtris ja 1 vööris. Eesti Postmark

ÕNNITLEME 70

HELMUT MUSTJÕGI

Elva Filatelistide Seltsi revisjonkomisjoni esimeest, kes 22. septembril 1996.a. saab 70 aastaseks. Lähiajal saabub ka teine juubel - 30 aastat Elva Filatelistide Seltsi liige.

Mõni rida lehest endast

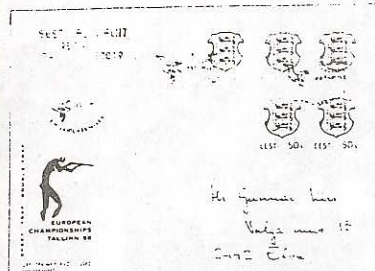
Veel üks lehenumber ja "Elva Filatelistil" on seljataga viies ilmumisaasta. Tegin lehte mitme hea kaashuvilise abiga ja leht sai selline nagu ta oli. Olen kuulnud nii negatiivseid, kui ka positiivseid hinnanguid, nii lehe sisu kui ka sellise lehe kohta üldse. Mis teha edasi? Filateliauudiseid avaldavad nüüd nii "Postisarv" "Postimees" kui ka "Hiiu Koguja". Kas seda pole lihtsalt liiga palju juba?

Aga lehe tellijad ja alalised lugeja nii kodu- kui ka välismaal ei taha kuulda lehe väljaandmise lõpetamisest. Ja nagu meie pool on aastaid rõhutatud: "vastu tulles lugejate soovile" jätkan "Elva Filatelisti" väljaandmist ka järgneval, 1997. aastal. Kahjuks ei ole momendil küll teada milliseks kujuneb lehe hind. Kindel on aga see, et lehe tiraazi ei suurendata ja seoses tellimiste kasvuga saab tuleval aastal vabamüüki tublisti piiratud. Kirjutan sellest juba nüüd - et lugejad saaksid otsustada, kas nad soovivad edaspidi lehte tellida kohalike filatelistide seltside kaudu või toimetusest või jäävad lootma vabamüügi peale. Tellimistingimused avaldame novembrikuu numbris.

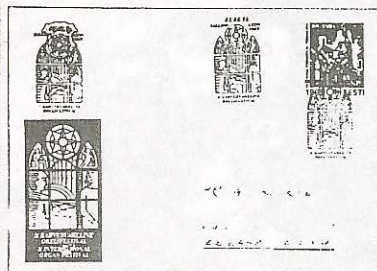
Gunnar Kirs

"Elva Filatelist" toimetaja

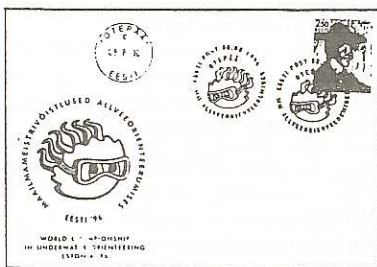
EESTI POSTI ERITEMPLEID ERIÜMBRIKEL

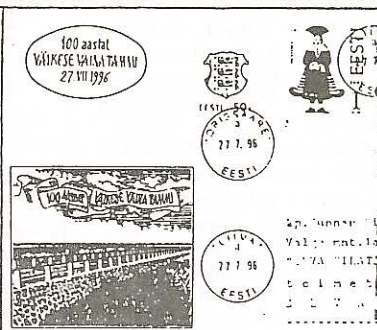
26. juunil 1996.a. algasid Tallinnas Euroopa Meistrivõistlused jahilaskmises. Tallinnas oli võistluste avapäeval kasutusel vastav eritempel ja müügil üriümbrik.

2.-11. augustil 1996.a. toimus Eestis X Rahvusvaheline Orelifestival. Selle avapäeval, 2. augustil, oli Tallinna Peapostkontoris kasutusel Marko Kekiševi kujundatud eritempel ja müügil üriümbrik.

8.-15. augustil 1996.a. pidid toimuma Pühajärvel Maailma Meistrivõistlused allvee-orienteerumises. Seepärast oli 8. augustil k.a. Otepää sidejaoskonnas kasutusel eritempel ja müügil Maire Paavo kujundatud üriümbrik.

27. juulil 1996.a. täitus 100 aastat Väikese Tammi valimisest Saaremaal. Seda sündmust tähistati Saaremaal kohaliku kõrvaltempli ja üriümbrikuga, millised kujundas Rein Maantoa. Kahjuks tuli asjale see, et nii Orissaare kui ka Liiva postitempleid kasutati koos ühel ümbrikul

75 AASTAT ESIMESEST POSTILENNUST STOCKHOLM - TALLINN

Postilennu tähtpäeva tähistamiseks lasi Eesti Post käbele postkaardi nr. 5 ja eritempli, mille tekst on nii eesti kui ka rootsi keeles. Kujundas mõlemad Maire Paavo

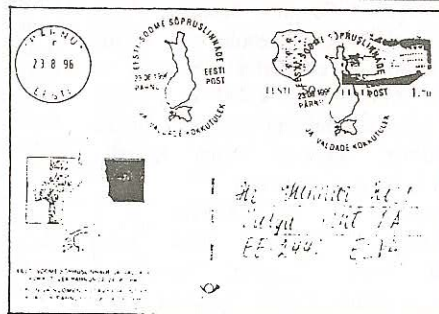
Eesti postiajaloo uurija, Elmar Ojaste, kirjutas Postisarves nr. 6 (19), et 75 aastat tagasi - 19. juulil 1921.a. toimus esimene postilend Stockholmist Tallinna.

Piloodiks sellel lennul oli sakslane Hans Eichler seejärel oli üheks piloodiks Rootsi legendaarne lennupioneer Albin Ahrenberg. Lend kestis ca 2 tundi 45 minutit. Edaspidi lennati kaks korda nädalas. Lennud kestsid kuni 1. oktoobrini 1921 mispeale ilmastikuolud muutusid halvaks, toimus mitu avariid kusjuures postikotid tuli merre heita. Need aga olid tehtud veekindlad ja varustatud kork-ujukitega, mistõttu kotid leiti ja post kunagi kaduma ei läinud.

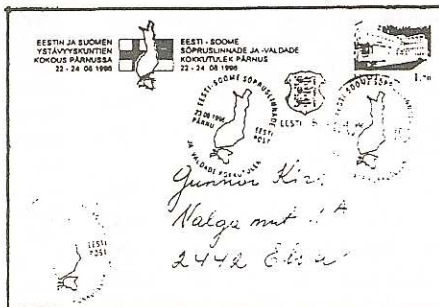
Eestipoolne postivedu Tallinnast Stockholmist algas alles 20. augustil 1921.a. Posti saadeti Tallinnast igal lennul ca 1 kg. mille eest Eesti Postivalitsus pidi maksma 13 000 Eesti marka. Seoses postilende teostanud lennuseits Svenska Lufttrafik AB majanduslike raskustega järgmisel aastal enam postilende Rootsi ja Eesti vahel ei jätkatud. Stockholmist ja Tallinna vaheliste postilendude tähtsus seiseb selles et need olid oma aja pikemad lennud üle avamere Euroopas (ca 450 km). Edasikirjeldas Elmar Ojaste samas Tallinn-Helsingi postilende. Neist võite lugeda "Elva Filatelist" nr. 2 (24) ja 3 (25).

Refereeris Gunnar Kirs

EESTI POSTI ERITEMPEL JA POSTKAART PÄRNUS

23. augustil 1996 a. tähistas Eesti Post sõpruslinnade ja -valdade Pärnu kokkutulekut eritempli ja postkaardiga nr. 6. Kujundas Maire Paavo.

Samale sündmusele pühendatud kohalik ümbrik

VI ESTONIA RAHVUSVAHELINE FILATEELIANÄITUS

KURESSAARES, SAAREMAAL

J.-J. Raudsepa (Kanada) tehtud grupipilt Kuressaare kokkutulekust osavõtjatest

6. ja 7. juulil 1996.a. korraldati Kuressaares, Saaremaal, VI ESTONIA RAHVUSVAHELINE FILATEELIANÄITUS. Näituse avas Saaremaa Filatelistide Seltsi esimees Viktor Nurja. Avamisel võtsid sõna Eesti Posti kommertsdirektor Reet Nuu ja teised. Kohale olid tulnud tuntud filatelistid üle vabariigi ja ka välismaalt nagu Rootsist Elmar Ojaste ja Vello Kallas (Eesti vapimarkide autor), Ameerikast NY Eesti Filatelistide Seltsi president Rudolf Hämar ja mitu tuntud filateeliategelast Soomest eesotsas Pertti Hujalaga (kahjuks käesolevate ridade kirjutaja Soome külalistest enamust ei tundnud). Muidugi oli kohal ka Filateeliaklubi Estonia juhtkond eesotsas esimehe Tiit Talmer, sekretäri Anna Kuusik-Golobova ja Ants Linnardiga.

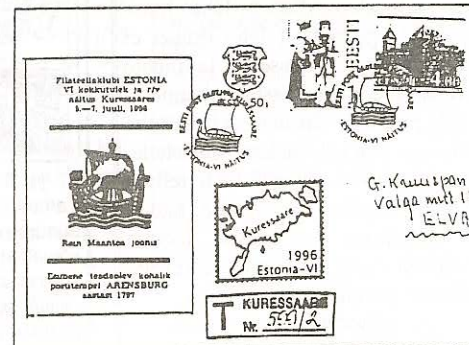
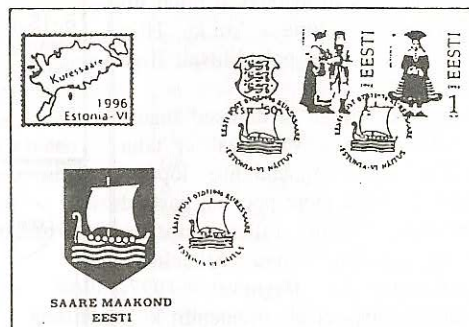
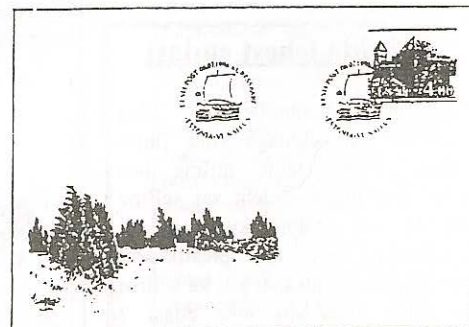
Eksponeeritud oli 24 filateelia- ja 3 filokartiakogu. Näituse žürii, kuhu kuulusid Elmo Viigipuu (esimees), R.Klaus ja Elmar Ojaste hindasid suure vermeilmedali vääriliseks K.Kokk'a (Tallinn) traditsioonilise filateelia kogu "Kangur-sepa väljaanne 1922-1929" (86 palli), A.Epstein'i (Tallinn) postiajalooline kogu "Vene armee sõjaväelaste kirjavahetus" (89 palli) ja P.Erelt'i (Tallinn) postiajalooline kogu "Postitsensuur Eestis (1914-1922)" (88 palli).

Vermeilmedali said 4 kollektsionääri: A.Kulo (Tallinn) tempelmargi kogu, J.Otsason (Hiiumaa) "Eesti ala tsaariaegsed üksringtemplid", K.Saare (Viljandi) "Tsensuur 1944 - 1947" ja noorteklasi M.Linnard (Otepää) kogu "Otepää post".

Peale nimetatut anti välja 4 suurt hõbemedalit, 3 hõbemedalit, 2 hõbetatud pronksmedalit, 2 pronksmedalit. Nõela-klassis anti välja 1 hõbetatud pronksnõel ja 1 pronksnõel. Diplomeid anti välja kokku 7. Lisaks konkursiklassile oli näituse auklassis esitatud žürii liikme Elmar Ojaste eksponaat "Raske on otsast alata ... Eesti Posti uus algus 1991 - 1993 ajutiste tervikasjade valguses". Nimetatud kogu põhjal tegi Elmar Ojaste kokkukulutele ka põhjaliku ettekande kuidas kogusid ette valmistada maailmanäitusteks. Nimetatud ettekanne on ära toodud 5. leheküljel. Näitusel ja kokkutulekul töötas samas postkontor, kasutada olid kaks Eesti Posti eritemplit: 6.07.1996 kasutati musta, 7.07.1996 kasutati punast templivärvi. Müügil oli Eesti Posti eriümbrik (kadakad rannal) ja Ülo Laul'i trükitud meeneplokiga ümbrik. Soovijad said osta ka Saaremaa vapiga ümbrikke ja muud kaupa.

Lõpetuseks tegi J.-J. Raudsepp (Kanadast) viimastest kohalolijatest grupipildi ja andis selle ka ajalehes avaldamiseks. Olgugi, et kõigi pildilolijate nimed ei ole teada, püüame ka nimekirja kokku panna: Vasakult alustades - kükivad esireas ?Kokk ja kaks kohalikku sidetöötajat, järgmises reas kükivad - kohalik pildilolijate, Eesti Postimuuseumi juhataja Aive Kung ja Ants Lõhmus. Istuvad (vasakult) Aulis Liljeroos (Soomes), Elmar Ojaste (Rootsi), Tiit Talmre, Ants Linnard, Maili Linnard, Pekka Erelt, Raim Viigipuu, ? Kokk, Jaan Otsason, Raide Rei, Viktor Nurja, Rudolf Hämar (U.S.A.), Kalev Kokk, Ants Kulo, seisavad taga reas vasakult Ira Talmre, Ülo Laul, Aivar Kuuskvere, Viktor Kuik, Ralf Lepik, Neeme Saar, Jüri Kenn, Kuulo Viimmsaare, Gunnar Kirs, Velvo Laas, Karl Laas (Kanada), Marko Lepp, ? Väärt, Uno Kruus, Saaremaa ajalehe toimetaja, ? Nurja, Elmo Viigipuu, Voldemar Kordes (Saksamaa), Anna Kuusik, Helbe Liin. Kohal oli ka Rootsi Postimuuseumi esindus, esindas Vello Kallas, kes jagas soovijatele Rootsi FDC ümbrikke, ajakirju ja reklaamlehti - tasuta.

Gunnar Kirs

Alumisel ümbrikul Rein Maantoa kujundatud meeneviit. Trükitud 300 tk.

ELMAR OJASTE Kuidas valmistada eksponaate maailmanäituseks

Rootsis elav Eesti postiajaloo tundja ja uurija Elmar Ojaste esines Kuressaare kolleksionäärade kokkutulekul ettekandega, mille väikeste kärbetega toome ka "Elva Filatelisti" lugejatele tutvumiseks.

See ainevald, mida ma esitan on Teile kõigile lähedane ja tuttav. **Juttu tuleb tervikasjadest - mis need siis õigesti on?** Postiajaloo ja filatelistlikust seisukohast on need pealetrükitud margikujutusega postkaardid ja frankoümbrikud. Neid saab tavaliselt postist osta piiramatult eelfrankeerituna vastavalt kehtivatele tariifidele.

Erakorralistes oludes, nagu seda oli ajajärk 1991-1993 Eestis, ei olnud aga alati võimalik valmistada ja müüa korralisi tervikasju. Põhjuseid oli mitu, nimetame neist ainult seda, et toimusid sagedased tariifimuudatused (loe: tõstmised - E.O. märkus), üleminek Eesti kroonile ja vajadus kasutada olemasolevaid N.Liidu tervikasju. Eesti Postil tuli kasutada peamiselt kahte lahendust:

a) lisafrankeerida olemasolevaid N.Liidu tervikasju, b) valmistada ajutisi Eesti

tervikasju, millel enam ei olnud N.Liidu kehtivaid postimaksevahendeid.

Kuna need mõlemad frankeerimisviisid võisid samaaegselt esineda postiluugis nn sularahas makstud saadetiste näol, siis oli oluline tõestada, et kustutamata tervikasu müüdi postiluugist ka publikule.

Oma ettekande aluseks võtsin käigusoleval näitusel väljapandud isikliku kolleksiooni, millega kõigil oli juba võimalus tutvuda. Eespoolmainitu pärast esinevad väljapanekus ka puhtad (s.o. kasutamata) tervikasjad. Minu väljapanek oli NORDIA'95 näitusel ja seal hinnati seda suure vermeilmedaliga, ning sellest valmistas Rootsi Post diapositiivid õppeotstarbeliseks kasutamiseks. Kasutades neid tagapõhjuna, tahan ma tegelikult täna rääkida üldiselt postiajaloolistest väljapanekutest - millised on nõuded ning kes ja kuidas neid hindavad.

Olen ligi 30 aastat väga erineva eduga esinenud kui väljapanekja rahvusvahelistel näitustel. Olen midagi ka õppinud - peamiselt ebade ja vigade kaudu. Tahan neid subjektiivseid kogemusi kuulajatega jagada.

Põhjala maades kehtib nõue, et rahvusvahelisele näitusele pääseb koguga, mis on enne rahvuslikul näitusel hinnatud vähemalt vermeilmedaliga.

FIP näitusele pääsemiseks tuleb täita vastav sooviavaldus ja oma allkirjaga kinnitada kahte asja:

a) et kogu esitatud materjal on esineja omandus ja

b) et ta tunnistab enda kohta maksvaks näitusel kehtivad eeskirjad. Mõõduandvaks on ingliskeelse tekstiga eeskirjad.

Koos sooviavaldusega on väljapanekja andnud näituse žüriile täieliku vabaduse väljapaneku hindamisel - ilma õigusega žürii otsustele protesteerida. Kui nurised avalikult või saadad saadud medali rahulolematuse

märgika tagasi, siis võidakse sult kuni viieks aastaks ära võtta õigus esineda FIP näitustel.

Žürii koosneb kogemustega ja vastavateks ülesanneteks koolitatud (loodame seda! - E.O. märkus) inimestest. Just nimelt inimestest - neile omaste oskuste ja teadmistega aga ka piirangutega. Eriti suuri raskusi on leida välismaal žüriiliikmeid, kes tunnevad hästi meie - s.o. Eesti - postiajalugu. Eelfilateelia osas on olukord siiski parem, kuna selle ala Euroopa spetsialistidel on kaunis hea ülevaade ka Balti ruumi eelfilateeliast. Vähem on asjatundjaid hilisema postiajaloo osas, aga hoopis harva kohtab mõnda, kel on ettekujutus välipostist, tsensuurpostist ja muudest sõja- ja üleminekuaja asjadest.

Mis siis teha? Ei saa ju sekkuda žürii töösse ega neid õpetada. Kui ei ole õnnestunud mõnda žüriiliiget "valgustada" enne näitust, siis on selleks ainus võimalus teha seda väljapaneku sissejuhatavas plaanis, milles peale käsitletava teema eesmärkide tuleb määratleda ka väljapaneku suund ja ulatus. Seoses sellega on soovitatav piiritleda väljapaneku ulatus ja tuua esile oma uurimistöö tulemused, kusjuures võib julgesti nimetada enda kirjutatud artikleid antud teema kohta. Materjali tähtsust saab ka toonitada - kaudselt teadagi - selle kvaliteeti ja haruldust peab aga žürii ise taipama. Siin ei ole soovitatav teha vastavaid viiteid. Esitatu hinda, tihti kallist, ei tohi aga mitte rõhutada ega esile tuua.

Kuna arvestasin oma eksponeeritud kogu koostamisel kõige sellega, siis arvan, et see ongi põhjuseks, miks minu lihtne kogu, millest täna ka juttu on, sai maailmanäitusel nii kõrge hinde. Vahemärkusena võiksin mainida, et kogu sissejuhatavas osas mainitud artikkel polnud maailma-

näituse ajaks veel ilmunudki kuna see ilmus "Eesti Filatelisti" nr. 36 alles 1996.a. kevadel.

Väljapaneku hindamise alused on järgmised:

1.) Töötlus (20) ja filatelistlik tähtsus (10) kokku 30 palli.

2.) Teema juurde kuuluvad teadmised ja oma uurimistöö 35 palli.

3.) Materjali kvaliteet (10) ja haruldus (20) kokku 35 palli.

4.) Monteerimine 5 palli.

Peale juba mainitu on üheks oluliseks osaks hindamisel ka materjal. Üldiselt tuleb öelda, et esitatud materjal peab kuuluma esitatava teema juurde.

Kvaliteet annab ainult 10 palli, haruldus aga 20.

Rääkides materjalist kuuleb tihti mõisteid "Mache", s.o. tehtud asi - asiiseendast - ilma postiajaloo seoseta; filatelistlik saadetus ja ehtsalt postis kulgenud saadetus ehk tarbekiri "Mache" all mõistame midagi, mis on tehtud suveniiriks, tariifidele mittevastavalt frankeeritud. Tihti puudub - või on hiljem tehtud - saaja aadress. Tavaliselt mitte posti teel saadetud vaid ümbriku sees. Kõige suuremad "Mache" tegijad on tänapäeval postivalitsused. Mõelge neid FDC-kirju pealetrükitud templitega, maksimumkaarte ja muid suveniire. Aga muidugi on tehtud asju, mis on saadetusena läbinud posti. Suurte oksjonide kataloogides on selliseid asju oma 30% pakutust.

Filatelistlik saadetus on mõiste - mida õigesti polegi. Sinna liiki tahetakse lugeda kõik ilusasti ja puhtalt (aga tavaliselt õigesti - E.O. märkus) frankeeritud puhaste templijälgenditega saadetus. Kui saatja ja saaja on filatelist, siis loetakse kogu nendevaheline kirjavahetus filatelistlikuks. Oksjonide materjalist, postiajaloo osas, kuulub siia liiki vähemalt 40 % esitatust.

Järgneb lk. 6.

Õnnitleme JUUBILARE

AASA REITEL

Tartu Postkontori sekretär sai
10. augustil 55 aastaseks

JAAN OJASTE

Tartu Postkontori direktor sai
7. augustil 55 aastaseks.

KALEV PÄID

Elva Filatelistide Seltsi liige,
Eesti Strauss'i Seltsi asutaja ja
esimees, sai 22. juunil 60
aastaseks

ELMAR OJASTE ETTEKANDE JÄRG

Algus lk.5.

Ehtsalt postis kulgenud kirjad
- ka tarbepostiks nimetatud
(tarbekirjad - toim. märkus) - on
see viimane ja kõige raskemini
määratletav osa. Oksjonidel
vast oma 25 %.

**Nn. firmapost on vast
tarbepost** - aga pole kaugeltki
mitte kindel. Olen näinud palju
"firmaposti", mis vaieldamatult
on filatelistide kätetöö

Viimane 5 % oksjonidel kuulub
võltsingute kilda. Ka neid võib
postiajaloolises kogus esitada.
Eriti, kui need on tehtud posti
kahjustamiseks. Tuleb aga
selgelt märkida ja kirjeldada.

Haruldused on aga postiajaloo
materjali juures nn kummi-
probleem. Nii on õigel ajal
kasutatud P.P.A - eratervikasi
Tartust vast haruldasem kui
Otepää margid ja postiajalooliselt
õigustatum! Vaat' sulle siis
haruldused!

Lõpetuseks - ega ka žürii elu
pole kerge - nõutakse, et žürii
peab punktide andmisel oma
otsust motiveerima. Mare
Balticum (Tallinn 1993) žürii
kirjutas vist iga protokollil lõppu

Avo Mallene foto.

55 aastat Otepää postmargi

20. juulil 1996.a. tähistasid Otepää kollektsionärid Otepää postmargi väljaandmise 55. aastapäeva vabariikliku kollektsionäride kokkutuleku organiseerimisega Otepääl. Hoolimata selles, et Otepää linn asub eemal raudteedest ja suurtest maanteedest tuli kohale kollektsionärid Tallinnast, Tartust, Paidest jm. Kohapeal töötas sidejaoskond, kasutusel oli kohalik kõrvaltempel, müügil postmargid, ümbrikud jm. Filateeliale tuli kindlasti kahjuks see, et hiljem hakati paralleelselt lilla templivärviga kasutama ka punast. "Üllatuseks" kujunes asjaolu, et oksjonile väljapandud kaup hakati müüma juba enne oksjoni avamist, mistõttu kohalolijate pahameele peale tuli oksjon ära jätta.

J.Maata

Ülemise ümbriku kujundas Rein Maantoa. Alumise ümbriku kujundas kohalik kunstnik Ago Kivi ja meeneviida kujundas Ülo Lau.

"haruldused puuduvad", ja seda kõigile eesti keeles. Mitu rootslast tulid kojusõites mult küsima, mis see tähendab? Ja võiks tõesti küsida - mis on haruldused postiajaloolises kogus?

Ka ainult haruldustega ei saa kaugele. STOCKHOLMIA '74 oli Eesti piirkonna kogujate suuresinemine - esitati oma 20 kogu. Vootele Org esines haruldustega - 2 raami Rakvere 1918 marke ja sama palju Elva 1941 a. väljaandeid. Ta kogu liitis žürii lilemuster 1918/19 koguga ja hindas kõik kokku hõbemedaliga. Siin ei saanud küll rääkida harulduste puudumisest. Viga seisis tõenäoliselt selles, et väljapaneja ei teinud žüriile selgeks, mida ta esitas ja mis osa on väljapandul Eesti posti ajaloos.

Tehes väikese kokkuvõtte võiks küsida: mis on siis eelduseks edukale esinemisele rahvusvahelisel näitusel postiajaloolise

koguga? Ainevalik on peaaegu piiramatult. SREV toob näitena ära 16 eripiirkonda ja selle selgitusekirja ütleb, et neid võib kombineerida kronoloogiliselt, geograafiliselt, postiajalooliselt jne.

Olulised on: Aine valik, selle analüüs ja kirjeldus (s.o. oma kavatsuse kirjeldamine - E.O.)

Vajadusel, aga kaunis piiratud, võib kasutada kaarte, plaane, fotosid ja tekste (näit. määrused jne - E.O.). Kordamine ei ole soovitatav - võib isegi öelda, et ei ole lubatud.

"Valged laigud" nii ajas kui ruumis on vea ja viivad hinde alla. Oma oskuste ja uurimistööde esitamine ja toonitamine on asjale kasuks. Ei tohi aga minna liiale ega "astuda žüriile varvastele".

Uus kogumisala - telefonikaardid

Esimene telefonikaart maailmas võeti kasutusele 1975.a. Roomas (pilt lk. 8) Kuna esimesed 50-liirised kaardid tõestasid oma elujõudu mündiautomaatide seas, siis teine kaart emiteeriti Itaalias juba väärtuses 5000 liiri. 1977.a. valentinipäeval laskis oma kaardid käiku Belgia. Kolmas koht kuulub prantslastele - maikuu 1980.a. Ja alles nüüd tulevad Saksamaa ja Jaapan, mõlemad 1983.a. Kuues on Norra.

Esimeseks põhjapanevaks kataloogiks oli 1990.a. dr. Hiscocksi koostatud "Catalogue of Telephone Card of the World" Läänud aastal ilmus ka soomlaste koostatud kataloog omamaiste väljaannete kohta. Hinnakirjades loetakse Eesti ja Soome telefonikaarte hinnalt enam-vähem võrdseteks, mis on tingitud väikestest tiraažidest.

Keerukas on vahetada Hispaania, Itaalia või Poola kogujatega, kuna neile on arusaamatu, miks mõni meie kaart on valmistatud ainult tuhandelises või veel väiksemas trükiarvus. Suurtes riikides ulatavad väljaanded miljonitesse.

Eestis võeti esimesed telefonikaardid käiku veebruaris 1993.a. Need olid Belgia firma ALCATEL poolt valmistatud 8 erinevat välimust vaadet. A-tüüpi kaartide hinnaks oli 250 kr. ja B-tüüpi omadel 30 kr. Jaanuaris 1994 üllitas Eesti Telefon esimesed eestikeelse tekstiga kaardid. Siia kuulub 8 nimetust: Laululava, Regatt, Kraater, Neitsitorn, Kiek in te Köck, Tuulik, Pankrannik ja Raekoda. Väljaanne koosneb kahest tüübist ja neljast erinevast hinnaklassist. Hinnad olid järgnevad: A-16, B-95, C-190 ja D-40 krooni. Seega on neid õhukesed plastikkaarte kokku 64 erinevat. Nende kaartide kasutamise omapära oli see, et kaardi tühjaks saamisest võttis aparaat selle oma valdusesse. Klient ei saanud tema poolt ostetud ja funktsiooni täitnud kaarti tagasi. Maailmas tekitas see kohtuprotsesse. Ka Eestis vahetati kaardineelajad uute vastu. Praeguseks on Eesti Telefoni, AS SEVA-R, hotellide ja laeva poolt kasutusele võetud ca 120 erinevat telefonikaarti. Head vastuvõttu on kõikjal leidnud meie loomade sari. Kaardi kujundusel on suur meie riiki tutvustav tähtsus. Esimene Eesti telefonikaartide avalik näitus toimus Tartus augustikuu lõpus Lauluvaljakul. Ülo Lau

CAPEX '96, Tiit Telmet ja Kanada postmargid

8. juunil 1996.a. avati Torontos ülemaailmne fiteelianäitus CAPEX '96. Kanada ajaleht "Vaba Eestlane" kirjutab oma 13. juuni 1996.a. numbris: "See on usku-matult suur näitus kümnete tuhandete markide ja mitmesuguste väljapanekutega, mis postikommunikatsioonidega on seotud. Kanada väljapanekus on sõidukid, millega kunagi posti on laiali veetud, ka aegade jooksul kasutusel olnud postkastid, postitemplite areng läbi aastate käsitemplist moodsaimani." Edasi kirjutab nimetatud leht, et esimene päev oli Kanada posti päev avatseremooniaga ja näituse avamise ja ning filateelia uusima mooduse - interneti demon-stratsioonidega. Enamus maailma riike on oma postmargid ja postiajaloo juba internetile pannud. Samuti on suurel TV-ekraanil kõik võimalused selleks, et teha nähtavaks vigatrükke ja võltsinguid.

Näitusel oli väga palju väga huvitavaid kogusid eksponeeritud. Väljas oli väga hea Eesti kogu alates esimeste väljaannetega üksikuina, plokkides ja poognais. Nende kõrval ümbrikke, pos-kaarte ja äride ümbrikke. Edasi mitmesugused väljaanded lõvide-ga, president Pätsi, Caritas see-riatega ja lõpetades Eesti-N.Liidu segafrankeeringutega.

Veel esitat "Postal History of the Republics of Former USSR 1992-1997" kolmest riigist saadud ümbrikke näidates üleminekuid ühe riigi alt teisele segafrankeeringute ja uemate väljaannetega. Samas oli kaks Soome välja-panekut, üks 1986-1995 ja teine valik tänapäevaseid Soome posti väljaandeid kunsti-pärase aero-grammide, häälkirjade, elektrooni-liste kaartidega ja etteiliimitud markidega, mis vajavad vaid aluselt eemaldamist.

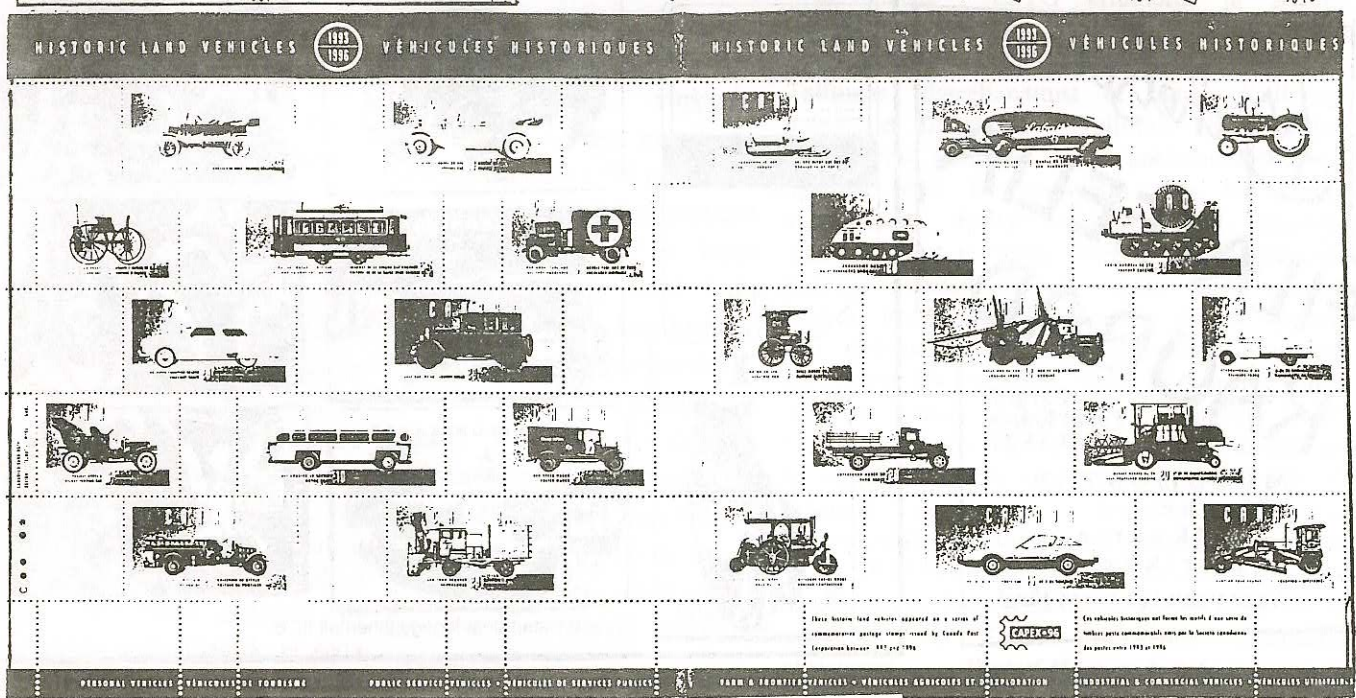
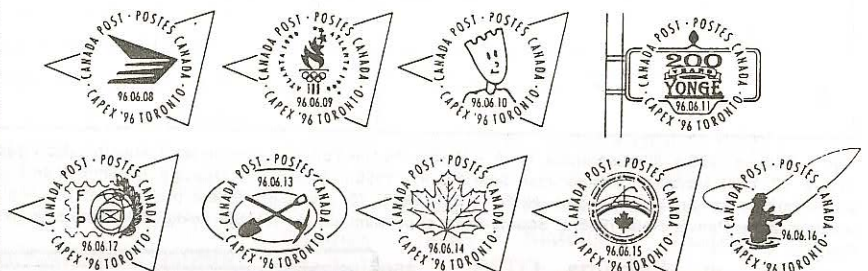
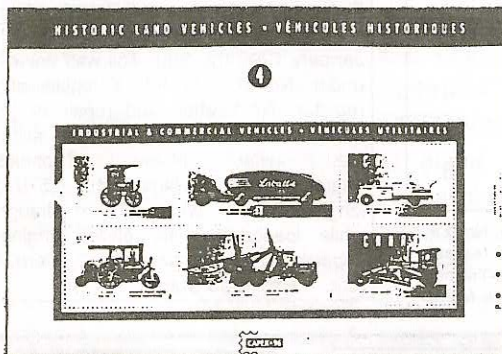
Maailma filateelia moodustavad siiski vanemate aastate postmar-gid, kuhu tänapäevane värviküllus pole nagu jõudnudki. "Postmargid on saanud minikunstiks, kus üks riik võistleb teise ületamisega. Kui ka Eesti post seda suunda oma väljaannetes hakkaks arvesta-ma!" kurdab ajaleht.

Näitusel olid erigruppides eriti hinnalised kogud, nagu kunin-ganna Elizabethi oma, ja teised maailmakuulsad filatelistid. Palju inimesi seisis kohapeal avatud paljude riikide postiasu-tuste ees, kus riigid müüsid oma postmarke tegelike hindadega. Kohali olid ka margiärimehed üle maailma.

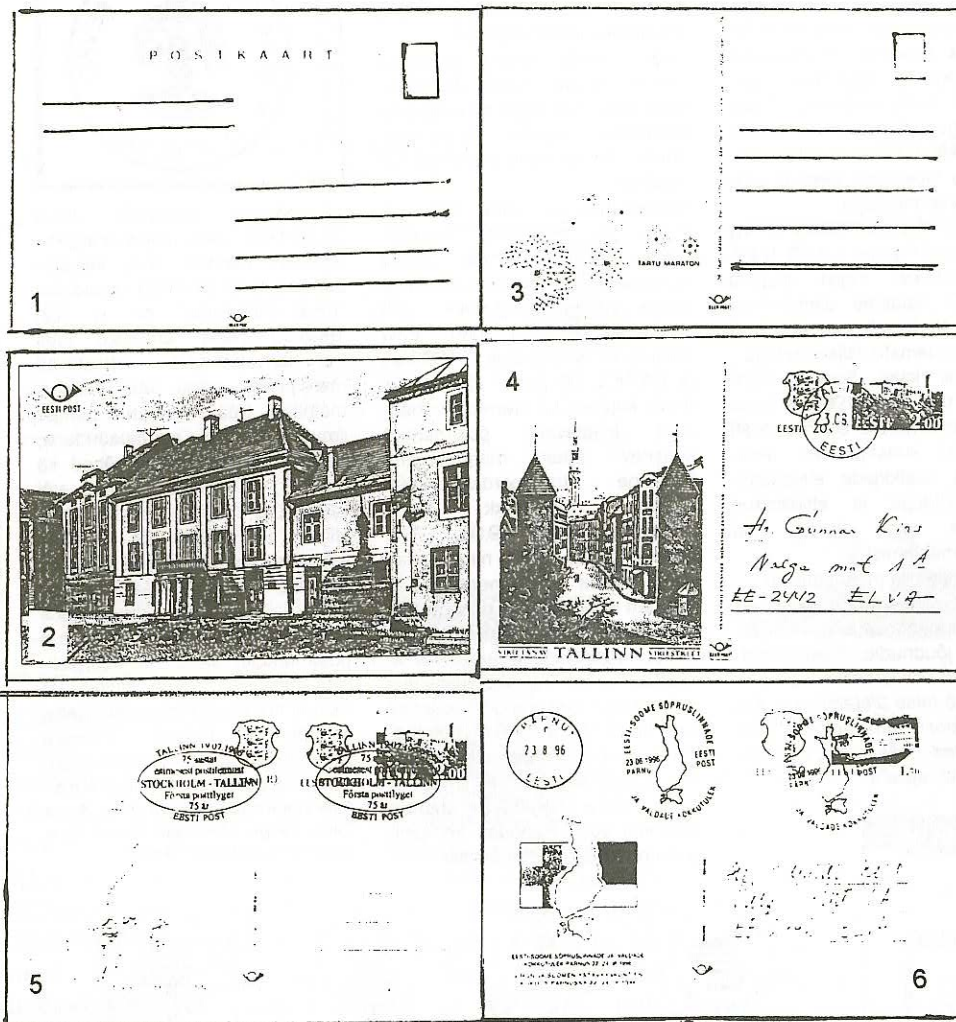
Näituse aastal ilmus Kanadas müüki ka eestlasest margidi-saineri Tiit Telmeti firma kujundatud transportvahendite seeria neljas margiplokk. (Tiit Telmetist oli meil juttu "Elva Filatelistis" nr. 5 (15) lk. 7 1994.a.) ja CAPEX '96 puhul 25-st tema firma kujundatud transportvahan-deid kujutavast postmargist koosnev suur margipoogen. Esimene transpordivahendeid kujutav margiplokk ilmus 23.08.1993, teine 19.08. 1994, kolmas 25.05 1995 ning neljas 08.06.1996.a. Esimene Tiit Telmeti kujundatud postmargi-sari 2-est looduskaitseteema-lisest margist ilmus 01.06. 1988.a. Teine Kanada sõjaväele pühendatud 2-st margist koosnev sari ilmus 08.09.1989.a. Kolmas, Kanada ukrainlastele pühendatud 4-st margist koosnev sari ilmus 29.08.1991.a. Neljas, Dr. James Nasmiti poolt Kanadas korvpalli leiutamise 100. aastapäevale

pühendatud postmark ilmus 25.10.1991, viies, neljast margist koosnev Kanada sildu kajastav sari ilmus 01.09.1995 (avaldatud "Elva Filatelistis" nr. 6 (22) 1995.a.) Neile järgnesid juba transportvahendeid kajastavad margiplokkid, nagu juba eespool mainitud. Kõik kirjeldatud margid ilmusid ka kas margipaaridena, nelikutena või väike- (mõned ka suurtes) poognates. Samuti anti välja FDC ümbrikud ja eritemplid. Hiljuti autasustati Tiit Telmetit esimese kanadalasena Rahvus-vahelise Graafilise Disaini Ühingu kõrge autasuga "Excellence Award". Albumi kõigi enda loodud postmarkide, väike- ja suurplok-kide ning FDC-dega kinkis Tiit Telmet NY Eesti Filatelistide Seltsi presidendi Rudolf Hämara vahendusel Eesti Postimuuseumile. Refereeris Gunnar Kirs Artiklid Kanadast saatsid Elmar Ani ja Taivo Säagi. Tõlkimisel aitasid Aivar Kuuskvere ja Rudolf Hämar

HAKAKE KOGUMA - EESTI POSTI AMETLIKUD POSTKAARDID

Nr. 1. Käibe 1995.a. illustreerimata. Nr. 2. - 1995.a. Hoone Tallinnas, Lossiplats 4, kunstnik Jaan Saar. Nr. 3. - 1996.a. 28. Tartu Maraton, kunstnik Jaan Saar. Nr. 4. - 1996.a. Vaade Viru tänavale, kunstnik Jaan Saar (selest alates trükitud ka järjekorranumber). Nr. 5. - 19.07.1966, 75 aastat esimesest postilennust Stockholm-Tallinn, kunstnik Maire Paavo. Nr. 6. - 1996.a. Soome-Eesti sõpruslinnade ja -valdade kokkutulek Pärnus, kunstnik Maire Paavo.

ICEBREAKER SUUR TÕLL

August 30, 1996

The icebreaker Suur TÕLL is the only surviving steamship from Estonia's prewar period of independence, a symbol of the continuity of Estonian seafaring. It is the biggest surviving icebreaker predating the First World War, a monument of engineering of international importance.

The icebreaker was built to a Russian order by Vulcan-Werke A.G. in Stettin (now Szczecin, Poland) in 1914. Take over by the Reds in the Bolshevik revolution, the Tallinn-based ship was captured by the Finns in 1918, only to be relinquished to Estonia under the terms of the Tartu Peace Treaty.

Having served under the names of Tsar Mikhail Fyodorovich in 1914-18, Volynets in 1917-18 and Wäinämöinen in 1918-22, the ship was now given the name of Suur Tõll and remained in service in Tallinn until Estonia's incorporation into the Soviet Union in 1940.

In 1941-88 the ship served in the Soviet Baltic fleet, once again the name of Volynets.

The icebreaker still has its three original Trippel steam engines; its six coal-fired boilers were replaced with Lindholmen oilburning ones at Pori, Finland in 1952. The ship largely retains its original room layout and interior. In January 1992 the Suur Tõll was entered under No 001 in the Estonian ship register. Restoration and repair of the most venerable Estonian ship is still in the initial phase. Technical characteristics: Displacement 4,579 t, length 74,4 m, width 17,5 m, draught while loaded 6,8 m, steam engines capacity 5,800 Hp, screws - 2 stern, 1 fore. **Estonian Stamp**

Michelsoni
FILATEELIA
KAUBAD

Pargi 2
Tartu linnas
Tel. (27) 43 15 27

MÜÜB ja OSTAB:
□ Marke
□ Postkaarte
□ Ümbrikke

Suur valik iga soovi järgi

SIP SOCIETÀ ITALIANA PER IL SERVIZIO TELEFONICO
CARTA DI CREDITO PER APPARECCHIO TELEFONICO A PREPAGAMENTO
CREDIT - APPARECCHIO TELEFONICO PAY STATION
CARTES DE CREDIT POUR APPAREILS TELEPHONIQUE A PREPALEMENT

TELEFONIKAART

Telefoniikaartidest lugege lähemalt lk. 6